

Meerdimensionale maatschappij

Sociologen vertonen momenteel nogal eens de neiging alle maatschappelijke problemen terug te voeren op het verschijnsel 'sociale ongelijkheid'. Ze zijn daarmee niet alleen politiek gezien in goed gezelschap. Ook in de traditie van hun vak is de ongelijkheid in de samenleving steeds een centraal thema geweest, evoluerend van standonderscheidingen via klassentegenstellingen naar diverse vormen van sociale stratificatie.

Voor al in de laatste decennia zijn aan deze klassieke trits verschillende andere vormen van ongelijkheid toegevoegd. Tegenover de macht van de meerderheid staan de onmacht en agressie van minderheden, vooral indien deze etnische minoriteiten vormen; tegenover het parlementaire systeem van 'government by discussion' stellen zich de blokken van 'big capital' en 'big labor', die reeds aanleiding gaven tot speculaties over de opkomst van een neo-corporatisme; op basis van gespecialiseerde kennis en wetenschap verheft zich de expertocratie, soms ook het verschijnsel van 'professional dominance' ten opzichte van de cliënt. Het interessante van deze spanningsvelden is gelegen in de ontdekking van méér maatschappelijke dimensies dan tot nog toe werden onderkend. De samenleving is rijker gestoffeerd dan degenen willen doen geloven die steeds over statusverschillen praten of het doen voorkomen dat het conflict tussen werkgevers en werknemers zo ongeveer de as is waarom onze sociale orde draait. Het zou wel eens kunnen zijn dat veeleer de andere, zojuist genoemde maatschappelijke ongelijkheden op den duur problematischer worden: hoe te handelen met de integratie van etnische minderheden in ons nationaal bestel; hoe de groeiende macht van maatschappelijke blokken te absorberen in onze parlementaire orde; hoe de toegenomen gespecialiseerde en georganiseerde kennis maatschappelijk te beheersen en nuttig te maken?

In deze aflevering worstelen alle auteurs met juist deze vragen. Reynaerts houdt zich bezig met de relatie tussen vakbondsmacht en parlementaire orde, uitgedaagd door de suggestie dat de eerste de tweede zou uithollen; Polak, tot voor kort lid van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid, zoekt naar de optimale verhouding tussen wetenschappelijke advisering en politieke beleidsvorming; Köbben, een centrale figuur in het beleid met betrekking tot de Zuidmolukse minderheid, laat zijn gedachten gaan over de problematische inpassing van buitenlandse werknemers en hun gezinnen in onze samenleving. Maar ook de bijdrage van Knulst past in deze rij, en ook zijn probleem is pas recentelijk actueel geworden: hoe kan de verzorgingsstaat bereiken dat de massa van de niet-actieven blijft delen in de voorzieningen die nu juist het wezen van dit stelsel uitmaken?

De bijdragen demonstreren niet slechts de meerdimensionaliteit van onze moderne maatschappij. Zij laten tevens zien dat deze dimensies eigen vormen van ongelijkheid met zich brengen en dat daarmee eigen typen van integratiebeleid samenhangen. In onze tijd is maatschappelijke ongelijkheid immers niet alleen meer een zaak van ongenoegen en onderzoek, maar tevens onderwerp van gericht beleid.